

LUKA BIŠKUP - O KNJIZI - PATRICK BOUCHERON, "JEDNO LJETO S MACHIAVELLIJEM", 2019.

24. siječnja 2020. | [Leave a comment](#)

Patrick Boucheron, *Jedno ljeto s Machiavellijem*, s francuskoga prevela Dubravka Celebrini, TIM press, Zagreb 2019, 141 str.

France Inter radio poznat je po emisijama u kojima istaknuti povjesničari, književnici ili akademici razlažu glavne misli važnih mislilaca iz prošlosti. Format u kojem se koncepti obrazlažu opušten je – gotovo prijateljski, neformalan i odvija se za vrijeme ljetnih mjeseci. Francuski povjesničar Patrick Boucheron imao je priliku 2016. godine govoriti o Machiavelli, nesretniku povijesti kojeg su stilizirali – po generalnom shvaćanju – u neugodan pojam *makijavelizma*. Knjiga koja je nastala blago je izmijenjena verzija misli i teza koje su prenesene u ovoj radijskoj emisiji i već na prvim stranicama možemo vidjeti da stvari nisu tako jednostavne. Makijavelizam nije Machiavelli, i unatoč pokušajima demonizacije i odbacivanja njegove persone i djela kroz povijest, njegove riječi nam se vraćaju kroz vremenski kontekst kao bumerang.

Niccoló Machiavelli, rođen 1469. godine u Firenci, poznat je po djelu *Vladar* (*Il Principe*), knjizi posvećenoj Lorenzu Mediciju Veličanstvenom, tadašnjem vladaru Firence nakon povratka Medicija u taj grad. Knjiga je zamišljena

kao skup uputa za uspješno vladanje i problema s kojima se uspješan vladar treba uhvatiti ukoštac, a često je suđena kao besraman pokušaj ulizivanja vladajućima u Firenci, iz koje je Machiavelli bio izgnan i u koju se htio vratiti. To je također djelo puno kontroverza: ideje koje su u tom djelu iznesene, uzete van konteksta i vremena u kojem je Machiavelli živio, čine se krajnje opasnima: Crkva je knjigu dugi dio povijesti cenzurirala, a još dan-danas vode se polemike o tom prokletom makijavelizmu, koji su žestoki protivnici Machiavellija iščitali između napisanih redaka. Jedna od najčešće pripisanih fraza Machiavelliju baš je ona da cilj opravdava sredstvo.

„Makijavelizam je ono što se ispriječilo između Machiavellija i nas.“ Boucheron odvaja lik Machiavellija od pojma. Za njega je pojam izmišljotina, doktrina koju su Machiavelliju pripisali njegovi protivnici. Machiavelli se ne skriva iza napisanih riječi i njegove ideje imaju savršenog smisla u vremenu u kojem nastaju, a to je u središtu političke oluje. Političke rokade i nagovještaji rata koji kao oblak zaklanjaju sunce nad tadašnjim talijanskim područjem okolina je u kojoj Machiavelli sazrijeva: prvo krajem 15. stoljeća kao diplomat i službenik Firence, da bi nakon promjene vlasti u 16. stoljeću bio mučen, izgnan i nepoželjan sin istog tog entiteta kojem je godinama htio opet služiti. Machiavelli i njegovi politički stavovi odrasli su u vatri, u trenutku u kojem samo brzo i učinkovito djelovanje može spasiti državnu tvorevinu. On nije malograđanska instrukcija za tiraniju – Machiavellijev stav je onaj o opstojnosti države.

Naizgled tako jednostavna, no uvijek ignorirana činjenica baš je crtica o vremenu u kojem Machiavelli živi; bez konteksta njegova vremena i shvaćanja toka misli koji su ga na kraju nagnali na pisanje *Vladara*, osuđeni smo da krivo interpretiramo njegovu svrhu. Machiavelli je učen čovjek, on čita Lukrecijevu *De rerum natura*, prepisuje knjige, odlazi na francuski dvor, upija diplomatske taktike, ali i poglede koje mu upućuju službenici drugih država. On dobiva vanjsku perspektivu svoje vlastite blizine i rodnog kraja te shvaća vlastitu slabost. Njegove reference su sve povijesni događaji, povijesne ličnosti i njemu suvremenim problemi preko kojih opravdava postupke imaginarnog vladara. Zašto vladar treba uvijek raditi za dobro države, zašto je (iako je poželjno biti voljen) bolje izazivati strah,

zašto nekad nije dobro držati se zadane riječi, zašto je dobro poznavati geografiju prostora svoje države, zašto je dobro imati jedan tip vojske naprema plaćenicima ili nekoj trećoj opciji. Machiavellijev lik i djelo nisu instrukcija malim tiračima – oni su instrukcija snažnim vladarima u prijelomnim vremenima najvećih egzistencijalnih kriza.

Dozvolite još samo jedno pitanje koje se ključno upitati: zašto je (prema Boucheronu) bitno čitati Machiavellija i *Jedno ljetо s Machiavellijem* baš sad, tj. zašto nam se on opet vratio kao bumerang? Emisija o Machiavelliju emitirana je na ljetо 2016. godine, koja se može interpretirati kao godina političkih oluja: Englezi su izglasali Brexit, Donald Trump dobiva predsjedničke izbole u SAD-u, čak i u Hrvatskoj politički su događaji u najmanju ruku turbulentni. Prava ironija vrijeme je izlaska hrvatskog prijevoda ove knjige u nakladi TIM pressa 2019. godine. Tada su započeli novi predsjednički izbori u Hrvatskoj i samim time označavali potencijalne promjene. Početkom 2020. godine, u samom finalu izbora, jedan kandidat predbacuje drugom da je „politički makijavelist“. No, na prijelazu desetljeća, s novim parlamentarnim izborima u Hrvatskoj pred vratima i različitim drugim problemima političke prirode (koji se naizgled samo gomilaju) i u kontekstu nadolazećih globalnih oluja pitanje je hoćemo li tu frazu shvatiti kao uvredu.

Ovo je vrijeme Machiavellija – usred oluje njegove riječi najjače odzvanjaju. U takvim godinama koje u povijesnom trenutku smatramo prekretnicama i ključnim događajima, okrećemo se besmrtnom Machiavelliju i njegovim uputama. Iako ga cijelu povijest želimo utamničiti u pojam makijavelizma, svaki put mu se vraćamo kucati na zid ćelije, tražeći savjet kako najbolje opstati. Marc-Antoine Julien, dobar prijatelj Robespierre-a, 1795. godine čita Machiavellija; 1864. godine Maurice Joly ga (očajan zbog načina djelovanja Napoleona III.) također čita; čita ga 1933. godine i Antonio Gramsci, osnivač Komunističke partije Italije. Boucheron nam pred kraj daje jedan prikladan citat Raymonda Arona iz 1945. godine: „Rasprava o makijavelizmu razbukta se svaki put kada cezari uvuku Europu u ropstvo i rat.“ Patrick Boucheron, kome će u veljači 2020. godine izaći knjiga *Machiavelli: The Art of Teaching People What to Fear*, kroz ovu nam raspravu daje jasnu poruku za shvatiti Machiavellija: on nije ovdje da

uljepša stvari, on je ovdje da probudi opću tromost misli, ukaže na zlo bez odvraćanja pogleda i prokaže istinu – kako stvari stoje. Ova džepna verzija Boucheronovih misli o Machiavelliju isto se tako može shvatiti kao poziv na političko djelovanje: „Zanimanje za Machiavellija u povijesti se uvijek iznova javlja u trenutku kad se navješćuju oluje, jer on zna filozofirati u nevremenima. Ako ga danas ponovno čitamo, znači da se imamo zbog čega brinuti.“

Luka Biškup

Podjeli ovo:

Srođno

Patrick Boucheron,
"Jedno ljeto s
Machiavellijem"
24. svibnja 2019.
U "Knjige"

Predavanja
francuskog
povjesničara
Patricka
Boucherona u
Zagrebu
19. svibnja 2017.
U "Novosti"

Konferencija
„MOŽE LI "KRAJ
POVIJESTI" SPASITI
HRVATSKU?
Politika povijesti,
povjesni
revizionizam i
manipuliranje
prošlosti u
Hrvatskoj“
19. svibnja 2017.
U "Novosti"

Prikazi i osvrti

ODGOVORI

Ukoliko želite ostaviti komentar, morate se [prijaviti](#).